

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

RPO - 619808 - II/09/MWa

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

y. Kurkiewicz W. Ober
SENAT
Biuro Przewodniczącego
Epizyeta nr 03.11.09
nr 242 ... podpis ... RK

Warszawa, dnia 9 czerwca 2009 r.

Pan
Grzegorz Wojciechowski
Senator Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 4/6/8
00 - 489 Warszawa

dot. BPS/DSK - 043 - 1709/09

szanowny Panie Senatorze

Nawiązując do treści Pańskiego oświadczenia złożonego na 33. Posiedzeniu Senatu w dniu 14 maja 2009 r. dotyczącego kwestii podawania do publicznej wiadomości danych osób skazanych za prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości uprzejmie wyjaśniam co następuje.

Otóż podanie wyroku do publicznej wiadomości stanowi środek karny, który jest orzekany fakultatywnie (art. 50 kodeksu karnego). Przepisy szczególne mogą wprowadzać obligatoryjną publikację orzeczenia (np. art. 215 kodeksu karnego - w sprawach o zniesławienie). Orzeczenie podania wyroku do publicznej wiadomości w szczególny sposób nie jest uzależnione od rodzaju popełnionego przestępstwa, za które sprawca został skazany. Środek ten może być orzeczony za każde przestępstwo, jeżeli sąd uzna, że w konkretnym przypadku jest ono celowe ze względu na społeczne oddziaływanie i nie narusza to interesu pokrzywdzonego. Środek ten posiada charakter represyjno-prewencyjny. W literaturze podkreśla się, iż nakierowany on jest na następujące cele: dotknięcie dobrego imienia skazanego, jakim cieszył się dotychczas w środowisku, ostrzeżenie pod adresem tych, którzy zamierzaliby pójść w ślady skazanego oraz danie satysfakcji pokrzywdzonemu w jego środowisku (G. Grabarczyk, Środek karny podania wyroku do publicznej wiadomości oraz publikacja wizerunku sprawcy przestępstwa, Prok i Pr 2007, nr 12, s. 53).

Również Sąd Najwyższy zwraca uwagę na prewencyjne i represyjne cele tego środka, stwierdzając iż „o celowości orzeczenia kary dodatkowej podania wyroku do publicznej

wiadomości (...) decydują takie przesłanki, jak rodzaj i okoliczności popełnionego przestępstwa, unormowania społeczne i środowiskowe pokrzywdzonego i sprawy, reperkusje wywołane przestępstwem i jego skutki oraz inne podobne okoliczności mające wpływ na spełnienie celów kary w szczególności w zakresie jej społecznego oddziaływania" (Uch. 7 sędziów SN z dnia 17 listopada 1987 r., VI KZP 29/87).

Omawiany środek karny powinien oddziaływać nie tylko na środowisko skazanego, ale mieć szersze reperkusje społeczne: powinien nie tyle odstraszać sprawców, ile wpływać na kształtowanie pozytywnych postaw społecznych.

Spoleczne oddziaływanie skazania może przesądzać o zastosowaniu tego środka, m.in. w przestępstwach komunikacyjnych, popełnianych w stanie nietrzeźwości itd. Właśnie podanie wyroku do publicznej wiadomości może w tych przypadkach wpływać hamująco na ich popełnianie (Z. Sienkiewicz, [w:] Kodeks karny. Komentarz, pod red. O. Górniok, Warszawa 2006, s. 159). Jak wskazują badania empiryczne, w przypadku przestępczości nietrzeźwych kierowców znamienne jest, że tego typu przestępstwa są popełniane m.in. przez osoby o ustabilizowanej sytuacji życiowej, także wykonujące zawody o wysokim prestiżu społecznym, nienagannej przeszłości, dla których skazanie jest życiowym dramatem. Znamienna jest również skala tej przestępczości. Jak pokazuje funkcjonowanie tzw. sądów 24-godzinnych, zdecydowanie najczęściej przedmiotem ich rozpoznawania są sprawy o czyny z art. 178a § 1 i 2 kodeksu karnego (R. Kaczor, Podanie wyroku do publicznej wiadomości w sprawach o czyny z art. 178a § 1 i 2 KK, Edukacja Prawnicza 2008, nr 10). Skoro zatem przestępczość ta jest nagminna, występując w grupach społecznych, w których stopień poszanowania prawa jest najwyższy, to ewidentnie potrzebne jest kształtowanie świadomości prawnej w tym zakresie w stosunku do całego społeczeństwa. Niska efektywność zakazu obowiązującego w tym zakresie przekonuje o istnieniu potrzeby podawania do publicznej wiadomości wyroków w sprawach o kierowanie pojazdami w stanie nietrzeźwości. Podanie wyroku do publicznej wiadomości uzasadnione jest zatem zasadami zarówno prewencji szczególnej, jak i ogólnej (Wyr. SN z dnia 24 lutego 1984 r., V KRN 26/84, OSNPG 1984, nr 8-9, poz. 77).

Prewencyjno-represyjny charakter tego środka oraz jego cele powodują, iż sąd nie jest skrupowany żadnym katalogiem form jego publikacji. Sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, orzekający o tym środku karnym, określa sposób jego podania do publicznej wiadomości bądź w samym wyroku, bądź też w postanowieniu uzupełniającym (art. 197 kodeksu karnego wykonawczego). Właśnie ze względu na cel prewencyjny omawianego środka niezmiernie ważne

jest miejsce jego ogłoszenia. Przepisy kodeksu karnego wykonawczego (art. 198 i 199) stanowią, że podanie wyroku do publicznej wiadomości może być dokonane w czasopiśmie lub innym środku masowego komunikowania (radio, telewizja). Biorąc pod uwagę zarówno względy prewencji ogólnej i interes pokrzywdzonego, należy środek ten opublikować tam, gdzie odniesie on najbardziej pożądaný skutek. Zdaniem doktryny, o sposobie publikacji powinny decydować takie okoliczności, jak: rodzaj i okoliczności przestępstwa, uwarunkowania społeczne i środowiskowe pokrzywdzonego i sprawcy, skutki wywołane przestępstwem, a także oddziaływanie społeczne tego środka (K. Postulski, [w:] Z. Hołda, K. Postulski, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz. Gdańsk, 1998, s. 43). Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwość publikowania wyroków w prasie miejscowej, przez co rozumieć należy gazety rozpowszechniane na terenie województwa, regionu, miasta, jak również periodyki zrzeszeń lub organizacji społecznych. Wybór zależałby od kręgu czytelników i wtedy najlepiej zrealizowane by były cele omawianego środka. W wyjątkowych przypadkach wyroki powinny być publikowane w prasie centralnej, tylko wtedy, gdy dotyczyłyby skazań znamiennych i szczególnie jaskrawych (L. K. Paprzycki, Kara podania wyroku do publicznej wiadomości w szczególny sposób (art. 38 pkt 7 k.k.), Problemy Praworządności 1996, nr 4, s. 26).

Sąd może orzec o podaniu wyroku do wiadomości publicznej w inny sposób, przykładowo na tablicy ogłoszeń w siedzibie instytucji, stowarzyszenia czy miejscu pracy skazanego (K. Buchała, [w:] K. Buchała, A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1-116 Kodeksu karnego, Kraków 1998, s. 370-371) lub ogłoszenie za pomocą innych środków masowego przekazu niż czasopismo (radio, telewizja) (Wyr. SN z dnia 15 lutego 1972 r., V KRN 589/71, OSNKW 1972, nr 5, poz. 84).

W świetle powyższego Rzecznik Praw Obywatelskich nie podziela Pańskich obaw o nadmierną stygmatyzację sprawców przestępstwach komunikacyjnych, popełnianych w stanie nietrzeźwości, poprzez wymierzenie w stosunku do nich wskazanego powyżej środka karnego w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości.

Z porządkiem

